UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

15 päivänä heinäkuuta 2010 *

Asiassa C-256/09,

jossa on kyse EY 68 ja EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundesgerichtshof (Saksa) on esittänyt 10.6.2009 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 10.7.2009, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Bianca Purrucker

vastaan

Guillermo Vallés Pérez,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. N. Cunha Rodrigues sekä tuomarit P. Lindh, A. Rosas (esittelevä tuomari), U. Lõhmus ja A. Arabadjiev,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: E. Sharpston,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Malacek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 17.3.2010 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Bianca Purrucker, edustajanaan Rechtsanwältin B. Steinacker,

– Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller ja J. Kemper,

– Tšekin hallitus, asiamiehenään M. Smolek,

– Espanjan hallitus, asiamiehenään J. López-Medel Báscones,

– Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Statto G. Russo,

– Unkarin hallitus, asiamiehinään R. Somssich, K. Szíjjártó ja S. Boreczki,

– Portugalin hallitus, asiamiehenään L. Inez Fernandes,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään H. Walker, avustajanaan barrister K. Smith,

– Euroopan komissio, asiamiehinään A.-M. Rouchaud-Joët ja S. Grünheid,

kuultuaan julkisasiamiehen 20.5.2010 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 tulkintaa (EUVL L 338, s. 1).

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa lasten eli Merlín ja Samira Purruckerin äiti Bianca Purrucker haki Bundesgerichtshofissa muutosta Oberlandesgericht Stuttgartin (Saksa) 22.9.2008 tekemään päätökseen siltä osin kuin siinä todetaan täytäntöönpanokelpoiseksi Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorialin (Espanja) päätös lasten huoltajuuden myöntämisestä heidän isälleen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehty yksityisoikeuden alaa koskeva yleissopimus (jäljempänä vuoden 1980 Haagin yleissopimus) allekirjoitettiin 25.10.1980 kansainvälistä yksityisoikeutta käsittelevässä Haagin konferenssissa. Sopimus tuli voimaan 1.12.1983. Kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat sen sopimuspuolina.

4 Yleissopimus sisältää erilaisia määräyksiä, joiden tavoitteena on luvattomasti pois viedyn tai palauttamatta jätetyn lapsen pikainen palauttaminen.

5 Vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 16 artiklassa määrätään erityisesti, että jos sen sopimusvaltion oikeusviranomainen, minne lapsi on viety tai mistä lapsi on jätetty palauttamatta, on saanut tiedon siitä, että kysymyksessä on luvaton lapsen pois vieminen tai palauttamatta jättäminen, se ei saa antaa ratkaisua lapsen huoltoa koskevista oikeuksista, ennen kuin on selvitetty, ettei kyseisen sopimuksen mukaisia edellytyksiä lapsen palauttamiselle ole olemassa.

6 Toimivallasta, sovellettavasta laista, tunnustamisesta, täytäntöönpanosta ja yhteistyöstä vanhempainvastuuta ja lastensuojelutoimenpiteitä koskevissa asioissa tehty yleissopimus (jäljempänä vuoden 1996 Haagin yleissopimus) allekirjoitettiin 19.10.1996 samoin kansainvälistä yksityisoikeutta käsittelevässä Haagin konferenssissa. Se korvasi viranomaisten toimivallasta ja sovellettavasta laista alaikäisten suojelua koskevissa asioissa 5.10.1961 tehdyn yleissopimuksen.

7 Tietyt jäsenvaltiot, esimerkiksi Saksan liittotasavalta ja Espanjan kuningaskunta, ovat jättäneet kyseisen sopimuksen ratifioimatta. Niillä on siihen oikeus tietyille jäsenvaltioille annettavasta valtuudesta ratifioida vuoden 1996 Haagin yleissopimus toimivallasta, sovellettavasta laista, tunnustamisesta, täytäntöönpanosta ja yhteistyöstä vanhempainvastuuta ja lastensuojelutoimenpiteitä koskevissa asioissa tai liittyä kyseiseen yleissopimukseen Euroopan yhteisön puolesta, sekä tietyille jäsenvaltioille annettavasta valtuudesta antaa julistus yhteisön lainsäädännön asiaa koskevien sisäisten sääntöjen soveltamisesta 5.6.2008 tehdyn neuvoston päätöksen 2008/431/EY nojalla (EUVL L 151, s. 36).

8 Vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen 11 artikla sisältyy kyseisen yleissopimuksen II lukuun, jonka otsikko on ”Toimivalta”, ja siinä määrätään seuraavaa:

”1. Kaikissa kiireellisissä tapauksissa sen sopimusvaltion viranomaiset, jonka alueella lapsi tai lapselle kuuluvaa omaisuutta on, ovat toimivaltaisia ryhtymään kaikkiin välttämättömiin suojelutoimenpiteisiin.

2. Jos edellisessä kappaleessa tarkoitetut toimenpiteet koskevat lasta, jolla on asuinpaikka sopimusvaltiossa, ne raukeavat, kun 5–10 artiklan mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset ovat ryhtyneet tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin.

3. Jos 1 kappaleessa tarkoitetut toimenpiteet koskevat lasta, jolla on asuinpaikka valtiossa, joka ei ole tämän sopimuksen osapuoli, ne raukeavat sopimusvaltiossa, kun kyseessä oleva sopimusvaltio on tunnustanut tilanteen edellyttämät toimenpiteet, joihin toisen valtion viranomaiset ovat ryhtyneet.”

9 Vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen 23 artikla sisältyy kyseisen yleissopimuksen IV lukuun, jonka otsikko on ”Tunnustaminen ja täytäntöönpano”, ja siinä määrätään seuraavaa:

”1. Sopimusvaltion viranomaisten toimenpiteet tunnustetaan ilman eri vahvistusta kaikissa muissa sopimusvaltioissa.

2. Tunnustamisesta voidaan kuitenkin kieltäytyä:

a) jos toimenpiteen on suorittanut sellainen viranomainen, jonka toimivalta ei ole perustunut johonkin II luvun määräysten mukaisista perusteista

_ _”

10 Kyseisen yleissopimuksen 26 artikla sisältyy samaan IV lukuun, ja siinä täsmennetään seuraavaa:

”1. Jos toimenpiteet, jotka on suoritettu sopimusvaltiossa ja jotka ovat siellä täytäntöönpanokelpoisia, edellyttävät täytäntöönpanoa toisessa sopimusvaltiossa, ne on viimeksi mainitussa valtiossa julistettava asianosaisen pyynnöstä täytäntöönpanokelpoisiksi tai rekisteröitävä täytäntöönpanoa varten sen lain mukaista menettelyä noudattaen.

_ _

3. Toimenpiteen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tai rekisteröinnistä voidaan kieltäytyä ainoastaan jollakin 23 artiklan 2 kappaleessa mainitulla perusteella.”

11 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 31 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltion lain mukaisia väliaikaisia toimenpiteitä tai turvaamistoimia voidaan pyytää sanotun valtion tuomioistuimilta myös silloin, kun toisen jäsenvaltion tuomioistuin on tämän asetuksen mukaan toimivaltainen tutkimaan pääasian.”

12 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla vuonna 1968 tehdyn Brysselin yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 9.10.1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1 ja muutettuna s. 77), Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 25.10.1982 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 388, s. 1), Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 26.5.1989 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 285, s. 1) sekä Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 29.11.1996 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL 1997, C 15, s. 1; jäljempänä Brysselin yleissopimus), 24 artiklaan sisältyi samankaltainen määräys.

13 Ennen asetuksen N:o 2201/2003 voimaantuloa Euroopan unionin neuvosto oli 28.5.1998 antamallaan säädöksellä vahvistanut Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan nojalla yleissopimuksen tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoasioissa (EYVL C 221, s. 1;

jäljempänä Bryssel II -yleissopimus). Kyseinen yleissopimus ei ole tullut voimaan. Koska asetus N:o 2201/2003 on saanut siitä vaikutteita, asetuksen tulkintaa selvennettäessä on vedottu Alegría Borrásin yleissopimuksesta laatimaan selitysmuistioon (jäljempänä Borrásin muistio; EYVL 1998, C 221, s. 27).

14 Asetusta N:o 2201/2003 edelsi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja yhteisten lasten huoltoa koskevissa asioissa 29.5.2000 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1347/2000 (EYVL L 160, s. 19). Asetus N:o 1347/2000 kumottiin asetuksella N:o 2201/2003, jonka soveltamisala on laajempi.

15 Asetuksen N:o 2201/2003 johdanto-osan 12, 16, 21 ja 24 perustelukappaleessa säädetään seuraavaa:

”(12) Tässä asetuksessa vahvistetut toimivaltasäännökset vanhempainvastuuta koskevissa asioissa on muotoiltu lapsen edun perusteella ja ottaen erityisesti huomioon läheisyyden periaate. Niinpä toimivallan pitäisi ensisijaisesti olla tuomioistuimilla siinä jäsenvaltiossa, jossa lapsen asuinpaikka on, paitsi tietyissä olosuhteissa lapsen asuinpaikan muuttuessa tai lapsen huoltajien sovittua toisin.

– –

(16) Tämä asetus ei saisi estää jäsenvaltion tuomioistuimia kiireellisissä tapauksissa toteuttamasta siinä valtiossa olevia henkilöitä tai olevaa omaisuutta koskevia väliaikaisia toimenpiteitä tai turvaamistoimenpiteitä.

– –

(21) Jäsenvaltioiden tuomioistuinten antamien tuomioiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon olisi perustuttava keskinäisen luottamuksen periaatteeseen, ja tunnustamatta jättämisen perusteet olisi rajoitettava ainoastaan välttämättömimpiin.

– –

(24) Tuomion täytäntöönpanon helpottamiseksi myönnettyyn todistukseen ei pitäisi saada hakea muutosta. Todistukseen pitäisi voida hakea oikaisua ainoastaan asiavirheen perusteella eli jos tuomion sisältö on esitetty todistuksessa virheellisesti.”

16 Asetuksen N:o 2201/2003 2 artiklan sanamuoto on seuraava:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

1. ’tuomioistuimella’ jäsenvaltioiden kaikkia viranomaisia, jotka ovat toimivaltaisia tämän asetuksen 1 artiklan mukaiseen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa;

– –

4. ’tuomiolla’ jäsenvaltion tuomioistuimen julistamaa – – vanhempainvastuuta koskevaa ratkaisua, riippumatta siitä, kutsutaanko sitä tuomioksi, päätökseksi, täytäntöönpanomääräykseksi vai joksikin muuksi;

– –

7. ’vanhempainvastuulla’ oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka liittyvät lapsen henkilöön tai omaisuuteen ja jotka jollakin luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä on tuomioistuimen tuomion tai lain taikka voimassa olevan sopimuksen perusteella. Ilmaisu käsittää erityisesti oikeuden lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuden;

– –

9. ’oikeus lapsen huoltoon’ lapsesta huolehtimiseen liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia, varsinkin oikeutta päättää lapsen asuinpaikasta;

– –

11. ’lapsen luvattomalla pois viemisellä tai palauttamatta jättämisellä’ lapsen pois viemistä tai palauttamatta jättämistä, jos

    a) se loukkaa oikeutta lapsen huoltoon, joka perustuu tuomioistuimen päätökseen tai lakiin taikka sen valtion oikeusjärjestyksen mukaan voimassa olevaan sopimukseen, jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen pois viemistä tai palauttamatta jättämistä;

    ja

b) oikeutta lapsen huoltoon oli pois viemisen tai palauttamatta jättämisen hetkellä tosiasiallisesti käytetty, joko yhdessä tai yksin, tai olisi käytetty, jollei pois viemistä tai palauttamatta jättämistä olisi tapahtunut. Oikeutta huoltoon katsotaan käytettävän yhdessä, kun toinen vanhempainvastuunkantajista ei voi tuomion tai lain mukaan päättää lapsen asuinpaikasta ilman toisen vanhempainvastuunkantajan suostumusta."

17 Kyseisen asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia vanhempainvastuuta koskevissa asioissa, jos lapsen asuinpaikka on asian vireillepanoajankohtana kyseisessä jäsenvaltiossa."

18 Kyseisen asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Kun lapsi muuttaa laillisesti jäsenvaltiosta toiseen ja saa siellä uuden asuinpaikan, sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli, ovat 8 artiklasta poiketen kolmen kuukauden ajan muutosta edelleen toimivaltaisia muuttamaan sellaisen tapaamisoikeutta koskevan tuomion, joka on annettu kyseisessä jäsenvaltiossa ennen lapsen muuttoa, jos tapaamisoikeutta koskevan tuomion nojalla tapaamisoikeuden saanut henkilö asuu edelleen siinä jäsenvaltiossa, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli."

19 Saman asetuksen 10 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos lapsi on luvatta viety pois tai jätetty palauttamatta, toimivalta säilyy sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen luvatonta pois viemistä tai palauttamatta jättämistä, siihen saakka, kun lapsi on saanut asuinpaikan toisesta jäsenvaltiosta – –.”

20 Asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa pannaan vireille vanhempainvastuuseen liittyviä kanteita, jotka koskevat samaa lasta ja samaa asiaa, tuomioistuimen, jossa kanne on nostettu myöhemmin, on omasta aloitteestaan lykättävä asian käsittelyä, kunnes on ratkaistu, onko tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, toimivaltainen.”

21 Asetuksen 20 artiklan otsikko on ”Väliaikaiset toimenpiteet ja turvaamistoimet”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”1. Tämän asetuksen säännökset eivät estä jäsenvaltion tuomioistuimia toteuttamasta kiireellisissä tapauksissa jäsenvaltion laissa säädettyjä väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia, jotka koskevat valtiossa oleskelevia henkilöitä tai siellä olevaa omaisuutta, myös silloin, kun toisen jäsenvaltion tuomioistuin on tämän asetuksen mukaan toimivaltainen tutkimaan pääasian.

2. Edellä olevan 1 kohdan täytäntöön panemiseksi toteutettujen toimenpiteiden soveltaminen on keskeytettävä, kun jäsenvaltion tuomioistuin, joka on tämän asetuksen nojalla toimivaltainen tutkimaan pääasian, on toteuttanut soveltuviksi katsomansa toimenpiteet.”

22 Asetuksen 21 artikla ja sitä seuraavat artiklat koskevat tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa. Kyseisen 21 artiklan 1 kohdassa säädetään erityisesti, että jäsenvaltiossa annettu tuomio on tunnustettava muissa jäsenvaltioissa vaatimatta minkään erityisen menettelyn noudattamista

23 Asetuksen N:o 2201/2003 24 artiklassa säädetään, että tuomion antaneen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivaltaa ei saa tutkia.

24 Kyseisen asetuksen 39 artiklassa säädetään todistuksen antamisesta. Asetuksen liitteessä II luetellaan todistuksessa annettavat tiedot, ja siitä ilmenee, että todistuksessa annetaan tietoja menettelystä, muun muassa asianomaisen tuomioistuimen ratkaisun täytäntöönpanokelpoisuutta ja tiedoksiantoa koskeva ilmoitus.

25 Saman asetuksen 46 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiossa laaditut tai rekisteröidyt ja siellä täytäntöönpanokelpoiset viralliset asiakirjat sekä jäsenvaltiossa tehdyt ja siellä täytäntöönpanokelpoiset asianosaisten väliset sopimukset on tunnustettava, ja ne ovat täytäntöönpanokelpoisia samoin edellytyksin kuin tuomiot.”

26 Asetuksen N:o 2201/2003 60 artiklassa säädetään, että kyseisellä asetuksella on etusija erityisesti suhteessa vuoden 1980 Haagin yleissopimukseen. Asetuksen 61 artikla koskee asetuksen ja vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen välistä suhdetta.

Pääasian tosiseikat ja vireillä olevat menettelyt

27 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että Bianca Purrucker muutti vuoden 2005 keskivaiheilla asumaan Espanjaan Guillermo Vallés Pérezin kanssa. Purrucker sai toukokuussa 2006 kaksoset, jotka syntyivät keskosina. Poika Merlín pääsi sairaalasta syyskuussa 2006 ja tytär Samira vasta maaliskuussa 2007 tällä välin ilmenneiden komplikaatioiden takia.

28 Purruckerin ja Vallés Pérezin välit olivat tätä ennen huonontuneet, ja Purrucker halusi palata Saksaan lastensa kanssa; Vallés Pérez oli aluksi tätä vastaan. Asianosaiset tekivät 30.1.2007 notaarin vahvistaman sopimuksen, jonka täytäntöönpanokelpoisuus edellytti tuomioistuimen hyväksyntää. Sopimuslausekkeet 2 ja 3 kuuluvat seuraavasti:

”Toiseksi – On sovittu, että vanhempainvastuu parin alaikäisistä lapsista on isällä ja äidillä, jotka ovat molemmat lasten huoltajia, sanotun kuitenkaan rajoittamatta isälle myönnettyä lasten tapaamisoikeutta, jota tämä voi halutessaan käyttää vapaasti milloin tahansa; sopimuspuolet ovat sopineet asuinpaikasta jäljempänä kolmannessa sopimuslausekkeessa määritellyllä tavalla.

Kolmanneksi – Äidin ja lasten asuinpaikasta on sovittu, että Bianca Purrucker muuttaa lasten kanssa Saksaan, josta hän hankkii pysyvän asuinpaikan ja ilmoittaa sen lasten isälle, joka antaa nimenomaisen suostumuksensa äidin ja lasten muutolle kyseiseen maahan; äiti tunnustaa isän tapaamisoikeuden ja antaa tämän tavata lapsia aina halutessaan ja ilmoitettuaan äidille etukäteen tapaamisajankohdan. Asuinpaikka

on voimassa toistaiseksi, sanotun vaikuttamatta päätöksiin, joita parin lapset voivat tehdä tultuaan täysi-ikäisiksi.”

29 Purrucker aikoi palata Saksaan aiemmasta liitosta syntyneen poikansa D:n sekä lastensa Merlínin ja Samiran kanssa.

30 Samira ei päässyt pois sairaalasta komplikaatioiden ja niitä seuranneen leikkauksen takia. Purrucker lähti Saksaan poikansa Merlínin kanssa 2.2.2007. Purrucker totesi ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle, että tytär Samira oli myös määrä viedä Saksaan hänen päästyään sairaalasta.

31 Pääasian asianosaisten välillä on vireillä kolme menettelyä:

– ensimmäinen on Vallés Pérezin Espanjassa vireille panema menettely, jonka tarkoituksena on väliaikaisten toimenpiteiden määrääminen; vaikuttaa siltä, että tätä menettelyä voitaisiin tietyin edellytyksin pitää pääasian oikeudenkäyntinä, jonka tarkoituksena on saada oikeus lasten eli Merlínin ja Samiran huoltajuuteen

– toinen on Purruckerin Saksassa vireille panema menettely, jonka tarkoituksena on saada oikeus samojen lasten huoltajuuteen, ja

– kolmas on Vallés Pérezin Saksassa vireille panema menettely, jonka tarkoituksena on Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorialin väliaikaisten toimenpiteiden määräämistä koskevan päätöksen täytäntöönpanokelpoisuuden toteaminen; ennakkoratkaisupyyntö esitettiin tämän menettelyn perusteella.

Espanjassa vireille pantu menettely väliaikaisten toimenpiteiden määräämiseksi

32 Vallés Pérez katsoi, ettei notaarin vahvistama sopimus enää sitonut häntä, ja pani kesäkuussa 2007 Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorialissa vireille menettelyn väliaikaisten toimenpiteiden määräämiseksi ja erityisesti saadakseen oikeuden lastensa Samiran ja Merlínin huoltajuuteen.

33 Istunto pidettiin 26.9.2007. Purrucker toimitti kirjalliset huomautuksensa istuntoon, jossa oli läsnä hänen edustajansa.

34 Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial määräsi 8.11.2007 antamassaan ratkaisussa kiireellisistä väliaikaisista toimenpiteistä.

35 Kyseinen ratkaisu on Purruckerin unionin tuomioistuimelle toimittaman huomautuskirjelmän liitteenä, ja siinä espanjalainen tuomioistuin toteaa seuraavaa:

”Asiaa koskevan Espanjan aineellisen oikeuden lisäksi kanne perustuu [vuoden 1980 Haagin yleissopimukseen] (1 ja 2 artikla) sekä asetukseen – – N:o 2201/2003 ja espanjalaisten tuomioistuinten toimivallasta 14.11.1983 tehtyyn Espanjan kuningaskunnan ja Saksan liittotasavallan väliseen sopimukseen (8 artikla).”

36 Ratkaisun perusteluosan kolmannessa kohdassa mainitaan seuraavat seikat:

”Kolmanneksi: Kun ensiksikin otetaan huomioon unionin oikeus, johon on viitattu, sekä Espanjan kuningaskunnan ja Saksan liittotasavallan ratifioimat perheoikeutta, huolto-oikeutta ja alaikäisen lapsen elatusmaksuja koskevat sopimukset, kansallinen tuomioistuin on täysin toimivaltainen, koska vanhemmat ovat asuneet Espanjassa ja se oli perheen viimeisin asuinpaikka ([Espanjan siviiliprosessilain (Ley de Enjuiciamiento Civil)] 769 §:n 3 momentti; [vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen] 1 artikla – toimivaltainen tuomioistuin on alaikäisen lapsen asuinpaikan tuomioistuin – väestötiedoissa vahvistettiin Merlínin olinpaikaksi Colmenarejo ja hänen asuinpaikkansa oli Espanjassa siihen saakka, kunnes hänet vietiin Saksaan 2.2.2007).

Lisäksi hakija on espanjalainen, hänen asuinpaikkansa on Espanjassa ja kyseessä on ensimmäinen tätä asiaa koskeva menettely, joka on pantu vireille Espanjassa. Tämä tuomioistuin totesi kanteen tutkittavaksi ottamisesta 28.6. ja 20.9. tekemissään päätöksissä olevansa toimivaltainen. Näin ollen Albstadtin tuomioistuimen on tarvittaessa omasta aloitteestaan luovuttava asian käsittelystä espanjalaisen tuomioistuimen hyväksi [asetuksen N:o 2201/2003] 19 artiklan mukaisesti. Tuomioistuin voi luopua asian käsittelystä omasta aloitteestaan vain, jos asianosaiset ovat saattaneet eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa vireille vanhempainvastuuseen liittyviä menettelyjä, jotka koskevat samaa alaikäistä lasta ja samaa asiaa. Menettely, jonka Bianca Purrucker pani myöhemmin vireille Saksassa, on kuitenkin yksinkertaistettu menettely, jonka tarkoituksena on saada isä Guillermo Vallés Pérez suorittamaan elatusmaksua Merlínistä. Albstadtin perhetuomioistuin kirjasi menettelyn numerolla 8FH13/07.

Bianca Purruckerin asianajaja totesi istunnossa, että tällä tuomioistuimella ei ole toimivaltaa yhtäältä sillä perusteella, että Merlínin vakituinen asuinpaikka oli Saksassa ja että näin ollen lapsen etuja pitäisi käsitellä Saksassa, ja toisaalta sillä perusteella, että asianosaiset olivat tehneet yksityisen sopimuksen.

Hakija vastustaa [asian siirtämistä saksalaiseen tuomioistuimeen], sillä hän ei tiedä Merlínin todellista terveydentilaa, äidin palaamisesta tulevaisuudessa Espanjaan ei ole tietoa ja äiti on lähtenyt maasta, vaikka Samira oli kuolemanvaarassa. Yksityistä sopimusta ei myöskään ole juridisesti vahvistettu, Ministerio Fiscal ei ole hyväksynyt sitä ja hakija on voinut sen allekirjoittaessaan tulla painostetuksi ja petetyksi.

Ministerio Fiscal katsoi istunnossa, että tämä tuomioistuin on toimivaltainen sillä perusteella, että asianosaisten välistä sopimusta ei ole juridisesti vahvistettu ja että kiireellisten väliaikaisten toimien hyväksyminen on välttämätöntä. Hän katsoi, että espanjalaiset tuomioistuimet ovat toimivaltaisia, koska hakijan kotipaikka on Espanjassa, yksityinen sopimus on tehty Espanjassa ja alaikäinen Merlín on syntynyt Espanjassa; hän epäilee, että Merlín on viety laittomasti pois Espanjan alueelta.

Totean siis, että tällä tuomioistuimella on toimivalta käsitellä väliaikaisia toimenpiteitä koskeva hakemus."

37 Bundesgerichtshof toteaa ennakkoratkaisupyynnössä, että määrätyt väliaikaiset toimenpiteet ovat seuraavat:

"Vallés Pérezin Purruckeria vastaan esittämästä hakemuksesta määrätään välittömästi seuraava kiireellinen väliaikainen toimenpide:

1. Isälle, Guillermo Vallés Pérezille, myönnetään oikeus molempien lasten, Samira ja Merlín Vallés Purruckerin, yhteishuoltajuuteen; vanhempainvastuu säilyy molemmilla vanhemmilla.

Tämän toimenpiteen täytäntöön panemiseksi äidin on palautettava alaikäinen poika Merlín hänen Espanjassa asuvalle isälleen. Asianmukaiset toimenpiteet on toteutettava, jotta äiti pääsee matkustamaan Espanjaan poikansa kanssa ja tapaamaan Samiraa ja Merlíniä aina halutessaan, ja tällä perusteella hänen käyttöönsä on annettava perhetapaamisiin soveltuva asunto. Sen voi myös antaa hänen käyttöönsä perheenjäsen tai luotettava henkilö, jonka on oltava läsnä tapaamisissa koko sen ajan, jonka äiti viettää lastensa kanssa; kyseeseen voi tulla isän asunto, jos asianosaiset sopivat tästä keskenään.

2. Lasten vieminen pois Espanjasta ilman tuomioistuimen etukäteen myöntämää lupaa on kielletty.

3. Kummankin lapsen passit määrätään sen vanhemman haltuun, jolla on oikeus huoltajuuteen.

4. Samiran ja Merlínin asuinpaikan muutos edellyttää tuomioistuimen etukäteen myöntämää lupaa.

5. Äidille ei määrätä lapsia koskevaa elatusvelvollisuutta.

Oikeudenkäyntikuluista ei määrätä.

Jos pääasian oikeudenkäynti pannaan vireille, tämä määräys kirjataan asianomaisiin oikeudenkäyntiasiakirjoihin.

Tämä määräys on annettava tiedoksi asianosaisille ja Ministerio Fiscalille sääntöjen mukaisesti, ja siinä on mainittava, ettei siihen voida hakea muutosta.”

38 Kuten Purruckerin huomautuskirjelmään liitetyistä asiakirjoista ilmenee, Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorialin 8.11.2007 antamaa ratkaisua oikaistiin 28.11.2007. Määräysosan 1 kohtaa on oikaistu siltä osin, että siinä annetaan isälle huoltajuus eikä yksinhuoltajuutta.

39 Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial antoi 11.1.2008 asetuksen N:o 2201/2003 39 artiklan 1 kohdan nojalla todistuksen, jossa todetaan, että sen päätös on täytäntöönpanokelpoinen ja että se on annettu tiedoksi.

40 Vaikuttaa siltä, että Vallés Pérez on pannut vireille pääasiaa koskevan menettelyn, että kansallinen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, on antanut siitä ratkaisunsa 28.10.2008 ja että annettuun ratkaisuun on haettu muutosta.

Saksassa vireille pantu menettely huolto-oikeuden saamiseksi

41 Purrucker oli 20.9.2007 eli ennen Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorialin tekemää päätöstä vaatinut Amtsgericht Albstadtissa (Albstadtin kaupungin ensimmäisen asteen tuomioistuin, Saksa) vireille panemassaan pääasiaa koskevassa menettelyssä, että hänelle annetaan oikeus lasten eli Merlínin ja Samiran huoltajuuteen. Huoltajuusoikeudenkäyntiä lykättiin vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 16 artiklan nojalla maaliskuun 19. päivästä 2008 saman vuoden toukokuun 28. päivään, ja sen jälkeen asian käsittely siirrettiin tiettyjen kansainvälisen

perheoikeuden alaan kuuluvien asiakirjojen täytäntöönpanoa ja soveltamista koskevan Saksan lain (Gesetz zur Aus- und Durchführung bestimmter Rechtsinstrumente auf dem Gebiet des internationalen Familienrechts) 13 §:n mukaisesti Amtsgericht Stuttgartille (Saksa). Amtsgericht Stuttgart kieltäytyi määräämästä uutta väliaikaista toimenpidettä, joka koskee oikeutta molempien kyseessä olevien lasten huoltajuuteen. Se ei ratkaissut asiaa pääasian osalta, vaan piti kansainvälistä toimivaltaansa epäselvänä. Se katsoi 8.12.2008 tekemässään päätöksessä, että Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial oli 28.10.2008 antamassaan ratkaisussa – joka on mainittu edellä tämän tuomion 40 kohdassa – todennut olevansa asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklassa ja 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tuomioistuin, jossa asia on ensin saatettu vireille. Amtsgericht Stuttgart lykkäsi tämän jälkeen asian käsittelyä kyseisen 19 artiklan 2 kohdan mukaisesti siihen asti, kunnes Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorialin ratkaisu tulisi lainvoimaiseksi.

42 Purrucker haki muutosta Amtsgericht Stuttgartin tekemään päätökseen. Oberlandesgericht Stuttgart kumosi päätöksen 14.5.2009 ja palautti asian Amtsgericht Stuttgartin käsiteltäväksi, jotta se tekisi uuden päätöksen. Oberlandesgericht Stuttgart katsoi, että tuomioistuin oli itse velvoitettu tutkimaan toimivaltansa ja että asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan mukaan mikään niistä tuomioistuimista, joissa asia oli pantu vireille, ei ollut yksinomaan toimivaltainen antamaan sitovaa ratkaisua siitä, missä tuomioistuimessa asia oli ensin saatettu vireille. Oberlandesgericht Stuttgart totesi, että Vallés Pérezin Espanjassa kesäkuussa 2007 vireille panema huoltajuusoikeushakemus oli osa menettelyä, jonka tarkoituksena oli väliaikaisten toimenpiteiden määrääminen, kun taas Purruckerin Saksassa 20.9.2007 vireille panema huoltajuusoikeushakemus oli pääasiaa koskeva menettely. Kyseisen tuomioistuimen mukaan tällaisessa menettelyssä ja väliaikaisten toimenpiteiden määräämistä koskevassa menettelyssä kohteena olivat eri riita-asiat tai eri vaatimukset.

43 Amtsgericht Stuttgart vaati 8.6.2009 annetulla määräyksellä asianosaisia ilmoittamaan, mihin vaiheeseen Espanjassa vireille pantu menettely oli edennyt, ja kehotti heitä ilmoittamaan kantansa siihen, että unionin tuomioistuimelle esitettäisiin sen työjärjestyksen 104 b artiklan mukaisesti ennakkoratkaisukysymys, joka koskee sen tuomioistuimen määrittelemistä, jossa asia on ensin saatettu vireille.

Saksassa vireille pantu menettely espanjalaisen tuomioistuimen tekemän päätöksen täytäntöönpanokelpoisuuden toteamiseksi

44 Kyseessä on nyt käsiteltävään ennakkoratkaisupyyntöön johtanut menettely. Vallés Pérez vaati ensisijaisesti muun muassa lapsensa Merlínin palauttamista ja pani vain varmuuden vuoksi vireille hakemuksen Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorialin ratkaisun julistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi. Myöhemmin hän vaati ensisijaisesti kyseisen ratkaisun julistamista täytäntöönpanokelpoiseksi. Näin ollen Amtsgericht Stuttgart ja Oberlandesgericht Stuttgart ovat – ensimmäinen 3.7.2008 ja jälkimmäinen 22.9.2008 muutoksenhaun perusteella tekemällään päätöksellä – todenneet espanjalaisen tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi ja ilmoittaneet äidille, että sitä on noudatettava sakon uhalla.

45 Bundesgerichtshof tekee seuraavan yhteenvedon Oberlandesgericht Stuttgartin päätöksestä:

”Ei ole mitään syytä, jonka takia espanjalaisen tuomioistuimen tekemä ratkaisu ei olisi täytäntöönpanokelpoinen. Kyseessä on tosin espanjalaisen tuomioistuimen määräämä väliaikainen toimenpide, mutta asetuksen N:o 2201/2003 2 artiklan 4 alakohdan mukaan muiden jäsenvaltioiden tuomioiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon yhteydessä ratkaisevaa ei ole ratkaisun muoto, sillä kyseessä on vain oltava ’tuomioistuimen tuomio’. Vaikka espanjalainen tuomioistuin ei ole kuullut yhteisiä lapsia, kuulematta jättäminen ei ole Saksan oikeudessa säädettyjen keskeisten prosessioikeudellisten periaatteiden vastaista, etenkin kun lapset olivat ratkaisun antamishetkellä vasta puolitoistavuotiaita. Todistus, jonka espanjalainen tuomioistuin antoi asetuksen N:o 2201/2003 39 artiklan nojalla, kumoaa epäilyt, joita vastapuoli esitti espanjalaisen tuomioistuimen ratkaisun täytäntöönpanokelpoisuudesta sillä perusteella, että pääasiaa koskeva menettely aloitettiin liian myöhään. Myöskään asetuksen N:o 2201/2003 23 artiklan mukaisia tunnustamatta jättämisen perusteita ei ole. Asiassa ei ole menetelty Saksan oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisesti;

puolustautumisoikeuksia on kunnioitettu toimittamalla vastapuolelle kutsu saapua oikeuteen. Vastapuoli itse päätti olla saapumatta istuntoon ja valtuuttaa asianajajan edustajakseen. Tämä tuomioistuin ei voi tutkia Espanjassa ratkaistun huolto-oikeutta koskevan menettelyn asiasisältöä tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelyssä.”

46 Bundesgerichtshofille tekemässään valituksessa Purrucker riitauttaa Oberlandesgericht Stuttgartin 22.9.2008 tekemän päätöksen sillä perusteella, että asetuksen N:o 2201/2003 2 artiklan 4 alakohdan mukaan muiden jäsenvaltioiden tuomioistuinten tekemien ratkaisujen tunnustaminen ja täytäntöönpano ei koske kyseisen asetuksen 20 artiklassa tarkoitettuja väliaikaisia toimenpiteitä, sillä niitä ei voida pitää vanhempainvastuuasioita koskevina ratkaisuina.

Ennakkoratkaisupyyntö ja ennakkoratkaisukysymys

47 Bundesgerichtshofin mukaan kysymyksestä siitä, sovelletaanko asetuksen N:o 2201/2003 21 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen säännöksiä myös asetuksen 20 artiklassa tarkoitettuihin väliaikaisiin toimenpiteisiin vai ainoastaan pääasiassa annettuihin ratkaisuihin, keskustellaan oikeuskirjallisuudessa eikä sitä ole lopullisesti ratkaistu oikeuskäytännössä.

48 Yhden näkemyksen mukaan asetuksen N:o 2201/2003 20 artiklassa tarkoitetut väliaikaiset toimenpiteet jäävät lähtökohtaisesti asetuksen 21 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annettujen säännösten soveltamisalan ulkopuolelle. Kyseisen asetuksen 20 artiklaan sisältyy

pelkkä toimivaltasääntö. Asiassa A 2.4.2009 annetussa tuomiossa (asia C-523/07, Kok., s. I-2805, 46 kohta ja sitä seuraavat kohdat) ehkä vahvistetaan tämä väite siltä osin kuin siinä todetaan, että asetuksen N:o 2201/2003 20 artiklassa tarkoitettujen väliaikaisten toimenpiteiden on oltava väliaikaisia ja että niiden toteuttaminen ja sitovuus määräytyvät kansallisen oikeuden mukaisesti. Tällaisessa tapauksessa Purruckerin valitus olisi hyväksyttävä.

49 Joidenkin näkemysten mukaan asetuksen N:o 2201/2003 2 artiklan 4 alakohdan soveltamisalaan sisältyvät sellaiset väliaikaiset toimenpiteet, jotka toimivaltainen tuomioistuin toteuttaa pääasiaa koskevassa menettelyssä, mikäli puolustautumisoikeudet taataan vähintään jälkikäteen. Tämä periaate vastaa unionin tuomioistuimen vahvistamaa oikeuskäytäntöä, jonka mukaan jälkikäteen kuuleminen riittää turvaamaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin (asia 166/80, Klomps, tuomio 16.6.1981, Kok., s. 1593). Muiden näkemysten mukaan asetuksen N:o 2201/2003 soveltamisalaan kuuluvat vain ne väliaikaiset toimenpiteet, joista on mahdollisesti määrätty kontradiktorisessa menettelyssä puolustautumisoikeuksia kunnioittaen.

50 Kahden jälkimmäisen olettamuksen mukaan valituksen hyväksyminen edellyttäisi sitä, että tiedetään, onko Purrucker väliaikaisen toimenpiteen määräämiseen johtaneessa menettelyssä tosiasiallisesti käyttänyt oikeutta tulla kuulluksi. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan oikeuden tosiasiallinen käyttäminen voidaan vahvistaa sillä perusteella, että asianosainen on saanut kutsun saapua oikeuteen, häntä edusti oikeudessa asianajaja ja asianosaisen lasten iän takia heidän kuulemisensa ei voitu olettaa tuovan asiasta lisätietoa.

51 Tukea saa myös näkemys, jonka mukaan kaikkiin väliaikaisiin toimenpiteisiin sovelletaan asetuksessa N:o 2201/2003 säädettyä järjestelmää. Yhtäältä asetuksen 20 artiklan nojalla toteutettuja toimenpiteitä pidetään tämän näkemyksen mukaan kyseisen asetuksen 2 artiklan 4 alakohdassa tarkoitettuina ratkaisuina, joihin sovelletaan saman asetuksen 21 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen mukaisia tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä. Toisaalta tämän näkemyksen puolustajat väittävät myös, että vaikka asetuksen N:o 2201/2003 20 artiklassa tarkoitetut väliaikaiset

toimenpiteet eivät kuuluisi saman asetuksen 2 artiklan 4 alakohdassa tarkoitetun ”tuomion” määritelmän soveltamisalaan, asetuksen 21 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen säännöksiä, jotka koskevat muissa jäsenvaltioissa annettujen tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa, sovelletaan kuitenkin tällaisiin toimenpiteisiin. Tällaisen näkemyksen mukaan asetuksen 21 artiklaa ja sitä seuraavia artikloja sovellettaisiin kiistatta espanjalaisen tuomioistuimen määräämään väliaikaiseen toimenpiteeseen ja valitus olisi siten hylättävä.

52 Bundesgerichtshof katsoo, että espanjalaisen tuomioistuimen ratkaisu ei ole Saksan oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen.

53 Edellä esitetyn perusteella Bundesgerichtshof on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Voidaanko asetuksen [N:o 2201/2003] 21 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen säännöksiä, jotka koskevat muiden jäsenvaltioiden antamien asetuksen [N:o 2201/2003] 2 artiklan 4 alakohdassa tarkoitettujen tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa, soveltaa myös täytäntöönpanokelpoisiin, asetuksen [N:o 2201/2003] 20 artiklassa tarkoitettuihin oikeutta lapsen huoltoon koskeviin väliaikaisiin toimenpiteisiin?”

Oikeudenkäyntimenettely

54 Esittelevä tuomari ja julkisasiamies pyysivät Purruckeria unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 54 a artiklan mukaisesti toimittamaan tuomioistuimelle 8.12.2008, 14.5.2009 ja 8.6.2009 tehdyt päätökset, jotka on mainittu edellä tämän tuomion 41–43 kohdassa ja joihin Purrucker viittasi huomautuksissaan.

55 Huomauksista ilmenee, että todennäköisesti ainoastaan Purrucker ja Espanjan hallitus olivat saaneet tiedon Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorialin 8.11.2007 tekemän ratkaisun perusteista erityisesti espanjalaisen tuomioistuimen toimivallan osalta. Useat huomautuksia esittäneet hallitukset ovat ehdottaneet ennakkoratkaisukysymykseen vastausta, joka perustuu olettamukseen tuomioistuimen toimivaltaisuudesta, kun taas Euroopan komissio ottaa huomioon erilaisia olettamuksia.

56 Kun Purruckerin huomautuskirjelmän liitteenä oleva ratkaisu oli annettu tiedoksi Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitetuille osapuolille, unionin tuomioistuin kehotti näitä ottamaan ennakkoratkaisukysymykseen uudelleen kantaa kirjallisesti edellä tämän tuomion 36 kohdassa mainitun ratkaisun 3 kohdan nojalla. Unionin tuomioistuin kehotti myös Espanjan hallitusta esittämään täsmennyksiä, jotka liittyvät väliaikaisten toimenpiteiden määräämiseen pääasian kaltaisissa asioissa.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

57 Ennakkoratkaisukysymyksessään Bundesgerichtshof tiedustelee, sovelletaanko asetuksen N:o 2201/2003 21 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen säännöksiä myös asetuksen 20 artiklassa tarkoitettuihin täytäntöönpanokelpoisiin väliaikaisiin toimenpiteisiin, jotka koskevat oikeutta lapsen huoltoon.

58 Ennakkoratkaisukysymyksen merkityksellisyys kiistettiin yhtäältä sillä perusteella, että pääasiassa kyseessä olevat väliaikaiset toimenpiteet eivät kuulu mainitun asetuksen 20 artiklan soveltamisalaan, koska ne oli määrännyt sellainen tuomioistuin, joka oli toimivaltainen ratkaisemaan pääasian, ja toisaalta sillä perusteella, että vaikka toimenpiteet olisi määrännyt sellainen tuomioistuin, joka ei ole toimivaltainen ratkaisemaan pääasiaa, ne eivät voi kuulua kyseisen säännöksen soveltamisalaan Merlínin osalta, sillä tämä ei ollut Espanjassa ajankohtana, jolloin Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial antoi ratkaisunsa.

59 Nämä ristiriitaiset kiistämisperusteet osoittavat, ettei asetuksen N:o 2201/2003 20 artiklan tulkintaa pidä rajoittaa kyseisen säännöksen soveltamisalaan kuuluvan päätöksen vaikutuksiin, vaan on myös tutkittava, mitkä päätökset kuuluvat säännöksen soveltamisalaan.

60 Asetuksen N:o 2201/2003 20 artikla on kyseisen asetuksen oikeudellista toimivaltaa koskevan II luvun viimeinen artikla. Se ei kuulu nimenomaisesti toimivaltaa vanhempainvastuuta koskevissa asioissa käsitteleviin artikloihin, jotka muodostavat II luvun 2 jakson, vaan se sisältyy saman luvun 3 jaksoon, jonka otsikko on ”Yhteiset säännökset”.

61 Kyseisen 20 artiklan paikasta asetuksen N:o 2201/2003 rakenteessa johtuu, ettei sitä voida pitää säännöksenä, johon voidaan perustaa toimivalta pääasiassa asetuksessa tarkoitetulla tavalla.

62 Tämä toteamus vahvistetaan 20 artiklan sanamuodossa, jossa ainoastaan todetaan, että asetuksen N:o 2201/2003 säännökset ”eivät estä ”jäsenvaltion tuomioistuimia toteuttamasta jäsenvaltion laissa säädettyjä väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia myös silloin, kun toisen jäsenvaltion tuomioistuin on kyseisen asetuksen mukaan

toimivaltainen tutkimaan asian pääasian osalta. Myös asetuksen johdanto-osan 16 perustelukappaleessa todetaan, että asetus ”ei saisi estää” väliaikaisten toimenpiteiden toteuttamista.

63 Tästä seuraa, että asetuksen N:o 2201/2003 20 artiklan soveltamisalaan voivat kuulua vain toimenpiteet, joista määräävien tuomioistuinten toimivalta vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ei perustu kyseisen asetuksen II luvun 2 jaksossa oleviin artikloihin.

64 Näin ollen pelkästään niiden toimenpiteiden luonne, joita tuomioistuin voi määrätä – väliaikaiset toimenpiteet tai turvaamistoimet vai pääasiaratkaisu – ei ratkaise sitä, voivatko nämä toimenpiteet kuulua edelle mainitun asetuksen 20 artiklan soveltamisalaan, vaan erityisesti se seikka, että toimenpiteet on määrännyt tuomioistuin, jonka toimivalta ei perustu saman asetuksen toiseen säännökseen.

65 Pääasia osoittaa, ettei ole aina helppoa luokitella asetuksen N:o 2201/2003 2 artiklan 1 alakohdassa tarkoitetun tuomioistuimen antamaa ratkaisua. Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial toteaa, että hakemus perustuu asiaa koskevaan Espanjan aineelliseen oikeuteen, vuoden 1980 Haagin yleissopimukseen sekä edellä mainittuun asetukseen ja espanjalaisten tuomioistuinten toimivallasta Espanjan kuningaskunnan ja Saksan liittotasavallan 14.11.1983 tekemään sopimukseen. Näistä säännöistä tuomioistuin vaikuttaa vetoavan toimivaltansa osalta erityisesti Espanjan siviiliprosessilain 769 §:n 3 momenttiin ja vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 1 artiklaan. Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial viittaa niistä tosiseikoista, joihin se voi vedota kyseisten sääntöjen mukaisena toimivaltaperusteena, samanaikaisesti vanhempien asuinpaikkaan, perheen viimeiseen kotipaikkaan, lapsen asuinpaikkaan hänen Saksaan lähtöönsä saakka, hakijan kansalaisuuteen, hänen asuinpaikkaansa Espanjassa sekä siihen, että kyseessä on ensimmäinen tässä asiassa vireille pantu menettely Espanjassa. Kyseinen tuomioistuin mainitsee vielä Ministerio Fiscalin lausunnon, jossa edellä esitetyistä seikoista

riippumatta otetaan huomioon se, että notaarin vahvistama asiakirja on myönnetty Espanjassa ja että Merlín on syntynyt Espanjassa.

66 Suurin osa Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorialin mainitsemista seikoista poikkeaa edellytyksistä, joihin asetuksen N:o 2201/2003 8–14 artiklan nojalla voitaisiin vedota toimivaltaperusteina. Kun kyse on tosiseikoista, jotka vastaavat mainitun asetuksen 8, 9 ja 10 artiklassa tarkoitettuja edellytyksiä, joihin tällainen toimivalta voi perustua – näitä ovat lapsen asuinpaikka ja entinen asuinpaikka –, niiden avulla ei voida yksilöidä, minkä edellä mainituista kolmesta säännöksestä nojalla kyseinen tuomioistuin olisi ehkä voinut katsoa olevansa toimivaltainen asetuksen mukaisesti.

67 Kuten unionin tuomioistuimelle toimitetuista huomautuksista ja niitä esittäneiden osapuolten vaikeuksista vastata ennakkoratkaisukysymykseen ilmenee, edellä esitettyjen Juzgado de Escorialin ratkaisussa mainittujen seikkojen perusteella on hyvin epävarmaa, onko se pitänyt asetuksen N:o 2201/2003 soveltamista ensisijaisena verrattuna ratkaisussa mainittuihin muihin sääntöihin ja onko se soveltanut asetusta pääasian tosiseikkoihin.

68 Tšekin hallituksen mukaan asetuksessa N:o 2201/2003 vahvistettu keskinäisen luottamuksen periaate saa väistämättä olettamaan, että kun ratkaisun ei nimenomaisesti mainita kuuluvan kyseisen asetuksen 20 artiklan soveltamisalaan, asian ratkaissut tuomioistuin on toimivaltainen asetuksen mukaisesti. Purrucker ja Saksan hallitus sitä vastoin katsovat, että jos ei ole täsmennetty, että toimivalta perustuu asetukseen N:o 2201/2003, pitäisi päinvastoin soveltaa olettamaa, jonka mukaan ratkaisu on asetuksen 20 artiklan soveltamisalaan kuuluva toimenpide.

69 Tässä yhteydessä on syytä muistaa, että koska asetus N:o 2201/2003 kuuluu unionin oikeuteen, se on ensisijainen kansalliseen lainsäädäntöön nähden. Lisäksi kyseinen asetus on sen 59–63 artiklassa säädetyin edellytyksin ensisijainen useimpiin kansainvälisiin yleissopimuksiin nähden.

70 Kuten asetuksen N:o 2201/2003 johdanto-osan toisesta perustelukappaleesta ilmenee, oikeuden päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaate on oikeudellisen yhteistyön kulmakivi.

71 Johdanto-osan 21 perustelukappaleen mukaan vastavuoroisen tunnustamisen olisi perustuttava keskinäisen luottamuksen periaatteeseen.

72 Nimenomaan tämä keskinäinen luottamus on mahdollistanut sellaisen toimivaltaa koskevan sitovan järjestelmän käyttöönoton, jota kaikki asetuksen N:o 2201/2003 soveltamisalaan kuuluvat tuomioistuimet ovat velvollisia noudattamaan, sekä sen, että jäsenvaltiot ovat vastaavasti luopuneet omista tunnustamista ja täytäntöönpanomääräyksiä koskevista kansallisista säännöistään vanhempainvastuuseen liittyvien ratkaisujen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan yksinkertaistetun menettelyn hyväksi (ks. analogisesti maksukyvyttömyysmenettelyistä asia C-341/04, Eurofood IFSC, tuomio 2.5.2006, Kok., s. I-3813, 40 kohta).

73 Keskinäisen luottamuksen periaatteelle on ominaista se, että jäsenvaltion tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi on jätetty vanhempainvastuuta koskeva hakemus, tarkistaa toimivaltansa asetuksen N:o 2201/2003 8–14 artiklan näkökulmasta (ks. analogisesti em. asia Eurofood IFSC, tuomion 41 kohta) ja että kyseisen tuomioistuimen antamasta ratkaisusta käy selvästi ilmi, että se on päättänyt noudattaa mainitussa asetuksessa säädettyjä, sellaisinaan sovellettavia toimivaltasääntöjä tai että se on ratkaissut asian niiden mukaisesti.

74 Kuten kyseisen asetuksen 24 artiklassa täsmennetään, muiden jäsenvaltioiden tuomioistuimet eivät sitä vastoin voi tutkia sitä, miten ensimmäinen tuomioistuin on arvioinut toimivaltaansa.

75 Tällä kiellolla ei oteta ennalta kantaa siihen mahdollisuuteen, että sellainen tuomioistuin, jolle esitetty ratkaisu ei sisällä tietoja, joiden perusteella ratkaisun antanut tuomioistuin on kiistatta toimivaltainen tutkimaan pääasian, varmistaa, käykö ratkaisusta ilmi, että viimeksi mainittu tuomioistuin on perustanut toimivaltansa asetuksen N:o 2201/2003 säännökseen. Kuten julkisasiamies on korostanut ratkaisuehdotuksensa 139 kohdassa, tällaisella varmistustoimenpiteellä ei tutkita ratkaisun antaneen tuomioistuimen toimivaltaa vaan ainoastaan määritellään, millä perusteella kyseinen tuomioistuin katsoo olevansa toimivaltainen.

76 Edellä esitetystä seuraa, että silloin, kun väliaikaisia toimenpiteitä määränneen tuomioistuimen asetuksen N:o 2201/2003 mukainen toimivalta tutkia pääasia ei käy täysin selvästi ilmi kyseisen tuomioistuimen ratkaisuun liittyvistä seikoista tai kun päätöksen perustelut eivät ole täysin yksiselitteiset siltä osin kuin ne koskevat kyseisen tuomioistuimen toimivaltaa tutkia pääasia mainitun asetuksen 8–14 artiklassa tarkoitettujen toimivaltaperusteiden mukaisesti, voidaan päätellä, ettei päätöstä ole tehty asetuksessa säädettyjen toimivaltasääntöjen mukaisesti. Tällaista päätöstä voidaan kuitenkin tutkia kyseisen asetuksen 20 artiklan perusteella sen varmistamiseksi, kuuluuko se tämän säännöksen soveltamisalaan.

77 Asetuksen N:o 2201/2003 20 artiklassa vaaditaan useiden edellytysten täyttämistä. Kuten unionin tuomioistuin on täsmentänyt, 20 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuilla tuomioistuimilla on toimivalta määrätä väliaikaisia toimenpiteitä tai turvaamistoimia vain, jos seuraavat kolme kumulatiivista ehtoa täyttyvät:

– toimenpiteiden on oltava kiireellisiä

– niiden on kohdistuttava siinä jäsenvaltiossa, jossa asiaa käsittelevä tuomioistuin sijaitsee, oleskeleviin henkilöihin tai siellä olevaan omaisuuteen ja

– niiden on oltava väliaikaisia (em. asia A, tuomion 47 kohta ja asia C-403/09 PPU, Detiček, tuomio 23.12.2009, Kok., s. I-12193, 39 kohta).

78 Edellä esitetyn perusteella ratkaisu, josta ei käy ilmi, että sen on tehnyt sellainen tuomioistuin, jolla on tai väitetään olevan toimivalta tutkia pääasia, ei välttämättä kuulu asetuksen N:o 2201/2003 20 artiklan soveltamisalaan; se kuuluu siihen ainoastaan silloin, kun se täyttää artiklassa säädetyt edellytykset.

79 Edellä mainitun asetuksen 20 artiklan soveltamisalaan kuuluvien toimenpiteiden vaikutuksista unionin tuomioistuin on katsonut, että koska kyseinen toimenpide määrättiin kansallisen oikeuden nojalla, sen sitovuuden oli johduttava kyseessä olevasta kansallisesta lainsäädännöstä (em. asia A, tuomion 52 kohta).

80 Asetuksen N:o 2201/2003 20 artiklan 2 kohdassa täsmennetään lisäksi, että 20 artiklan 1 kohdan täytäntöön panemiseksi toteutettujen toimenpiteiden soveltaminen on keskeytettävä, kun jäsenvaltion tuomioistuin, joka on asetuksen nojalla toimivaltainen tutkimaan pääasian, on toteuttanut soveltuviksi katsomansa toimenpiteet.

81 Asetuksen N:o 2201/2003 velvoittavuudesta ja sen soveltamisesta sellaisenaan sekä sen 20 artiklan sanamuodosta seuraa, että kyseisen säännöksen soveltamisalaan kuuluvaan toimenpiteeseen voidaan vedota päätöksen tehneen jäsenvaltion tuomioistuimessa sellaista aikaisempaa ratkaisua vastaan, jonka on tehnyt toisen jäsenvaltion tuomioistuin, jolla on toimivalta tutkia pääasia. Sitä vastoin ratkaisua, joka ei kuulu asetuksen 20 artiklan soveltamisalaan siksi, ettei se täytä kyseisessä säännöksessä

vahvistettuja edellytyksiä, ei voida asettaa etusijalle aikaisempaan ratkaisuun nähden (ks. em. asiassa Detiček kyseessä ollut tilanne, mm. tuomion 49 kohta).

82 Kun on kyse asetuksen N:o 2201/2003 20 artiklan soveltamisalaan kuuluvan päätöksen vaikutuksesta muissa kuin siinä jäsenvaltiossa, jonka kansallinen tuomioistuin on tehnyt päätöksen, komission ja useiden jäsenvaltioiden mukaan 20 artiklan soveltamisalaan kuuluviin toimenpiteisiin on voitava soveltaa kyseisessä asetuksessa säädettyä tunnustamis- ja täytäntöönpanojärjestelmää. Ne ovat viitanneet tilanteeseen, jossa henkilö tai omaisuus viedään pois kansallisen tuomioistuimen annettua ratkaisunsa tai jossa lapsi joutuu onnettomuuteen tai sairastuu niin, että tarvitaan lupa toisessa jäsenvaltiossa olevalta henkilöltä.

83 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 172–175 kohdassa, on syytä kuitenkin ottaa huomioon, että asetuksessa N:o 2201/2003 säädettyä tunnustamis- ja täytäntöönpanojärjestelmää ei voida soveltaa sen 20 artiklan soveltamisalaan kuuluviin toimenpiteisiin.

84 Unionin lainsäätäjä ei nimittäin halunnut tällaista sovellettavuutta. Kuten asetuksen N:o 2201/2003 antamiseen johtaneen, komission vuonna 2002 tekemän ehdotuksen (asiakirja KOM(2002) 222 lopullinen) perusteluista ilmenee, asetuksen 20 artiklan 1 kohta perustuu asetuksen N:o 1347/2000 12 artiklaan, joka on Bryssel II -yleissopimuksen 12 artiklan toisinto. Asetuksen N:o 1347/2000 antamiseen johtaneen, komission vuonna 1999 tekemän ehdotuksen (asiakirja KOM(1999) 220 lopullinen) perusteluissa ja Bryssel II -yleissopimuksesta laaditussa Borrásin muistiossa todetaan kummassakin samaa sanamuotoa käyttäen näistä artikloista seuraavaa: ”Tässä artiklassa olevalla säännöllä rajoitetaan toimenpiteiden alueelliset vaikutukset valtioon, jossa ne toteutetaan.”

85 Borrásin muistiossa korostetaan tässä Bryssel II -yleissopimuksen 12 artiklan ja Brysselin yleissopimuksen 24 artiklan erilaista sanamuotoa siltä osin kuin ”Brysselin yleissopimuksen 24 artiklassa tarkoitetut toimenpiteet rajoittuvat yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin asioihin, mutta niillä on sitä vastoin ekstraterritoriaalisia vaikutuksia”. Vertailusta Brysselin yleissopimukseen ilmenee, että Bryssel II -yleissopimuksen laatijat pyrkivät siihen, että alat, joilla väliaikaisia toimenpiteitä voidaan toteuttaa, ovat sidoksissa kyseisten toimenpiteiden alueelliseen vaikutukseen.

86 Tämä sidos voidaan selittää unionin muussa lainsäädännössä annettujen – erityisesti asetuksen N:o 44/2001 – säännösten kiertämistä koskevalla riskillä. Kuten sekä asetuksen N:o 1347/2000 antamiseen johtaneen, komission vuonna 1999 tekemän ehdotuksen perusteluissa että Borrásin muistiossa korostetaan, asetuksen N:o 2201/2003 20 artiklassa tarkoitetut väliaikaiset toimenpiteet koskevat sekä henkilöitä että omaisuutta, ja näin ollen ne saattavat koskea aloja, jotka eivät kuulu viimeksi mainitun asetuksen soveltamisalaan. Asetuksessa N:o 2201/2003 säädetyn tunnustamis- ja täytäntöönpanojärjestelmän soveltaminen antaisi näin ollen mahdollisuuden tunnustaa ja panna täytäntöön muissa jäsenvaltioissa toimenpiteitä, jotka koskevat mainitun asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle jääviä aloja ja joista on ehkä määrätty esimerkiksi vastoin asetuksen N:o 44/2001 säännöksiä, joiden mukaan jollakin muulla tuomioistuimella on erityinen tai yksinomainen toimivalta.

87 Asetuksen N:o 2201/2003 sanamuodosta ei käy mitenkään ilmi, että tarkoituksena olisi hylätä edellä mainituissa valmisteluasiakirjoissa esitetyt perustelut siltä osin kuin ne koskevat kyseisen asetuksen 20 artiklan soveltamisalaan kuuluvien toimenpiteiden vaikutuksia. Sitä vastoin 20 artiklan paikka asetuksessa sekä saman artiklan 1 kohdassa oleva ilmaus ”eivät estä ”ja asetuksen johdanto-osan 16 perustelukappaleessa oleva ilmaus ”ei saisi estää” osoittavat, että kyseisen 20 artiklan soveltamisalaan kuuluvat toimenpiteet eivät kuulu saman asetuksen toimivaltasääntöjen mukaisesti tehtyihin ratkaisuihin, joihin näin ollen sovelletaan mainitulla asetuksella perustettua tunnustamis- ja täytäntöönpanojärjestelmää.

88 Tätä päätelmää vastaan ei voida käyttää perusteluna vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen 11 artiklan 1 kappaletta. Kyseisen määräyksen mukaan ”kiireellisissä tapauksissa minkä tahansa sopimusvaltion, jossa lapsi on tai jossa lapsella on omaisuutta, viranomaisilla on toimivalta toteuttaa tarvittavia suojelutoimenpiteitä”.

89 Kuten Saksan hallitus korostaa kirjallisissa huomauksissaan, vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen 11 artiklan 1 kappaleen ja asetuksen N:o 2201/2003 20 artiklan välillä on kaksi merkittävää eroa. Ensinnäkin yleissopimuksen 11 artikla on selvästi laadittu toimivaltasäännöksi, ja sopimusrakenteessa se kuuluu tämäntyyppisten määräysten luetteloon, mikä ei päde edellä mainitun asetuksen 20 artiklaan, kuten tämän tuomion 61 kohdassa todetaan.

90 Vuoden 1996 Haagin yleissopimuksessa määrätään sen 11 artiklan mukaisesti toteutettujen toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta, mutta lisäksi on syytä muistaa, että yleissopimuksessa määrätyt säännöt – erityisesti sen 23 artiklan 2 kappaleen a kohta, joka koskee tunnustamista, ja 26 artiklan 3 kappale, joka koskee täytäntöönpanoa ja jossa viitataan edellä mainitun 23 artiklan 2 kappaleeseen – mahdollistavat toimenpiteestä määränneen tuomioistuimen kansainvälisen toimivallan tutkimisen. Tämä ei koske asetuksessa N:o 2201/2003 säädettyä tunnustamis- ja täytäntöönpanojärjestelmää, sillä asetuksen 24 artiklassa kielletään tutkimasta tuomion antaneen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivaltaa.

91 Kuten Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus korosti istunnossa, asetuksen N:o 2201/2003 20 artiklan soveltamisalaan kuuluvien toimenpiteiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon salliminen kaikissa muissa jäsenvaltioissa – myös siinä, joka on toimivaltainen tutkimaan pääasian – aiheuttaisi riskin asetuksessa annettujen toimivaltasääntöjen kiertämisestä ja forum shoppingista, mikä olisi vastoin asetuksen

tavoitteita ja erityisesti lapsen edun huomioon ottamista, joka varmistetaan tekemällä häntä koskevat ratkaisut hänen asuinpaikkaansa maantieteellisesti lähellä olevassa tuomioistuimessa, jolla unionin lainsäätäjä katsoo olevan parhaat edellytykset arvioida määrättävät toimenpiteet lapsen edun mukaisesti.

92 Se, että asetuksen N:o 2201/2003 20 artiklan soveltamisalaan kuuluviin toimenpiteisiin ei sovelleta asetuksessa säädettyä tunnustamis- ja täytäntöönpanojärjestelmää, ei kuitenkaan kokonaan estä näiden toimenpiteiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa toisessa jäsenvaltiossa, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 176 kohdassa. Muita kansainvälisiä asiakirjoja ja muuta kansallista lainsäädäntöä voidaan soveltaa noudattamalla mainittua asetusta.

93 Lisäksi asetuksessa N:o 2201/2003 säädetään paitsi tuomioistuinten toimivaltaa sekä niiden tekemien ratkaisujen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevista säännöistä myös jäsenvaltioiden keskusviranomaisten välisestä yhteistyöstä vanhempainvastuuta koskevissa asioissa. Tällaista yhteistyötä on voitava tehdä noudattamalla mainittua asetusta ja kansallista lainsäädäntöä avun antamiseksi kiireellisissä poikkeustilanteissa, kuten tämän tuomion 82 kohdassa tarkoitetun kaltaisissa tilanteissa.

94 Edellä mainitussa asiassa Detiček annetun tuomion 42 kohdassa on määritelty asetuksen N:o 2201/2003 20 artiklaan sisältyvän kiireellisyyden käsitteen liittyvän sekä tilanteeseen, jossa lapsi on, että siihen, että on käytännössä mahdotonta saattaa vanhempainvastuuta koskeva vaatimus sen kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi, joka on toimivaltainen tutkimaan pääasian.

95 Tässä yhteydessä on syytä muistaa, että vaikka konkreettiset yksityiskohtaiset säännöt vastaajan oikeudesta tulla kuulluksi voivat vaihdella sen mukaan, kuinka kiireellisesti asia on ratkaistava, kaikki kyseisen oikeuden käyttämistä koskevat rajoitukset on perusteltava asianmukaisesti ja niihin on liitettävä menettelylliset takeet, joilla niille, joita tällainen menettely koskee, taataan mahdollisuus tosiasiallisesti riitauttaa kiireellisesti toteutetut toimenpiteet (ks. analogisesti maksukyvyttömyysmenettelyistä em. asia Eurofood IFSC, tuomion 66 kohta).

96 Kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa on kiistatonta, että Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial on kuullut Purruckeria ennen kuin se määräsi väliaikaisista toimenpiteistä. Seuraavat seikat käyvät kuitenkin ilmi Espanjan hallituksen selvityksistä, jotka koskevat kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevaa asiaa ja jotka se antoi unionin tuomioistuimen pyynnöstä:

– väliaikaisia toimenpiteitä koskevaan ratkaisuun ei voida hakea muutosta, joten vastaaja voi saada muutettua niiden määräämistä koskevaa ratkaisua vasta pääasian oikeudenkäynnissä, joka pannaan vireille väliaikaisia toimenpiteitä koskevan hakemuksen jälkeen tai samanaikaisesti sen kanssa

– kuka tahansa asianosainen voi saattaa pääasian tuomioistuinkäsittelyyn riippumatta siitä, onko hän tehnyt väliaikaisia toimenpiteitä koskevan hakemuksen vai ei

– kun väliaikaisista toimenpiteistä on määrätty ennen kanteen nostamista pääasiassa, niiden vaikutukset pysyvät voimassa vain, jos pääasian oikeudenkäyntiä koskeva kanne nostetaan 30 päivän kuluessa väliaikaisten toimenpiteiden määräämisestä

– kun väliaikaisia toimenpiteitä koskeva hakemus on tehty ennen kanteen nostamista pääasiassa, kanne nostetaan alueellisesti toimivaltaisessa tuomioistuimessa, joka voi olla sama tai eri tuomioistuin kuin se, joka on määrännyt kannetta edeltävät väliaikaiset toimenpiteet

– kysymys toimivallasta on mahdollista saattaa toisen tuomioistuimen ratkaistavaksi ainoastaan valittamalla pääasiassa ensimmäisessä asteessa annetusta tuomiosta ja

– on vaikea arvioida aikaa, joka voi keskimäärin kulua väliaikaisten toimenpiteiden määräämistä koskevan päätöksen ja muutoksenhaun perusteella toisessa tuomioistuimessa annettavan ratkaisun välillä.

97 Kun otetaan huomioon vanhempainvastuuasioissa määrättävien väliaikaisten toimenpiteiden merkitys riippumatta siitä, onko ne määrännyt sellainen tuomioistuin, jolla on toimivalta tutkia pääasia, vai ei, ja erityisesti niiden mahdolliset seuraukset pienille lapsille (ks. vastaavasti asia C-195/08 PPU, Rinau, tuomio 11.7.2008, Kok., s. I-5271, 81 kohta) ja varsinkin toisistaan erotetuille kaksosille, sekä se, että toimenpiteet määrännyt tuomioistuin on mahdollisesti antanut asetuksen N:o 2201/2003 39 artiklassa tarkoitetun todistuksen, kun tässä todistuksessa tarkoitettujen väliaikaisten toimenpiteiden voimassaolo edellyttää pääasiaa koskevan menettelyn vireillepanoa 30 vuorokauden kuluessa, on tärkeää, että henkilö, jota tällainen menettely koskee, voi oma-aloitteisesti hakea muutosta päätökseen, jossa määrätään kyseisistä väliaikaisista toimenpiteistä, vaikka häntä olisikin kuultu toimenpiteet määränneessä tuomioistuimessa, riitauttaakseen muussa kuin toimenpiteet määränneessä ja ratkaisunsa viipymättä antavassa tuomioistuimessa nimenomaan sen toimivallan, jonka väliaikaiset toimenpiteet määrännyt tuomioistuin on katsonut itsellään olevan pääasiassa, tai ellei päätöksen perusteella ole selvää, että asianomainen tuomioistuin on toimivaltainen tutkimaan pääasian tai on katsonut olevansa toimivaltainen pääasiassa asetuksen mukaisesti, asetuksen 20 artiklassa säädettyjen ja tämän tuomion 77 kohdassa mainittujen edellytysten noudattamisen.

98 Muutosta on voitava hakea siten, ettei sen perusteella voida mitenkään olettaa muutoksenhakijan hyväksyvän pääasian toimivallan, jonka väliaikaisista toimenpiteistä määrännyt tuomioistuin on ehkä katsonut itsellään olevan.

99 Kansallisen tuomioistuimen on lähtökohtaisesti sovellettava kansallista lainsäädäntöä varmistamalla samalla unionin oikeuden tehokkaan oikeusvaikutuksen, mikä voi johtaa siihen, että tarvittaessa syrjäytetään sen vastainen kansallinen sääntö tai tulkitaan puhtaasti valtion sisäistä tilannetta silmällä pitäen laadittua kansallista sääntöä siten, että sitä voidaan soveltaa kyseessä olevaan rajat ylittävään tilanteeseen (ks. vastaavasti mm. asia 106/77, Simmenthal, tuomio 9.3.1978, Kok., s. 629, Kok. Ep. IV, s. 73, 16 kohta; asia C-213/89, Factortame ym., tuomio 19.6.1990, Kok., s. I-2433, Kok. Ep. X, s. 453, 19 kohta; asia C-453/99, Courage ja Crehan, tuomio 20.9.2001, Kok., s. I-6297, 25 kohta; asia C-253/00, Muñoz ja Superior Fruiticola, tuomio 17.9.2002, Kok., s. I-7289, 28 kohta ja asia C-443/03, Leffler, tuomio 8.11.2005, Kok., s. I-9611, 51 kohta).

100 Ennakkoratkaisukysymykseen on kaikkien edellä esitettyjen näkökohtien perusteella vastattava, että asetuksen N:o 2201/2003 21 artiklaa ja sitä seuraavia artikloja ei sovelleta väliaikaisiin toimenpiteisiin, jotka koskevat oikeutta lapsen huoltoon ja kuuluvat kyseisen asetuksen 20 artiklan soveltamisalaan.

Oikeudenkäyntikulut

101 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 21 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen säännöksiä ei sovelleta väliaikaisiin toimenpiteisiin, jotka koskevat oikeutta lapsen huoltoon ja kuuluvat kyseisen asetuksen 20 artiklan soveltamisalaan.

Allekirjoitukset